

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

34 Fœmina pontifici persona domestica non sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

siue, hanc conjugem facit affectus, concubinam vero lex nominat. De hac dicitur in Concilio Toletano l.c. 77.

C. IV. ¶ Qui non habet uxorem, sed loco illius concubinam, a communione non repellitur.

¶ Si quis non habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, a communione non repellatur: tamen b ut unus mulieris, aut uxoris, aut concubinæ sit conjunctio contentus.

¶ I. I. ¶ Iniqui non] Integer concilii canon, qui apud Iuonem quæque, & in Panormia referuntur, est hic: Si quis habens uxorem fidelis e, concubinam habet, non communicet. Ceterum is, qui non habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, a communione non repellatur: tamen d, ut unus mulieris, aut uxoris, aut concubinæ (ut ei placuerit) sit conjunctio contentus. Alias vivens abiciatur, donec desinat, & ad penitentiam revertatur. Neque vero omne concubinatum genus eo etiam tempore permittatur. De quibus quid in legibus gentium Imperatorum legatur, nihil opus est referre. Certe Iustinianus novella 11. c. 1. (ut est apud Iulianum antecessorem) quædam concubinas comparat quadammodo uxoriis, que sine dotalium tabularum solemnitate ductæ fuerant. Ad quod concubinatum genus referendæ sunt, quod scribit B. Augustinus in lib. de bono conjugali, & referat § 33. q. 2. c. 1. In quibus hæc tria erant necessaria: primus, ut uterque esset solutus: deinde fides mutua, quod alteri non iuraretur, neque a præsentatione filiorum abhoreretur: tertium, ut usque ad mortem in ea vita conjunctio manendum sit proponeretur. Et hæc quidem scribit B. Augustinus posse aliquo modo dici, nuptias esse, & concubinam, si habitam non audeat appellare uxorem: quas non interuenientibus nuptiis, dicitur, & alia, que iure civili & canonico requiruntur, ut esse legitima uxor: quod habetur in prædicta novella 11. c. 1. § 30. q. 1. c. aliter. Itaque huiusmodi mulieres, cum non essent uxores, vocabantur concubina: sed ab illa tria, ac præcipue, quod in affectu maritali permanere statuerant, permittitur ipsi communicare, habebantur, tanquam uxores minus solemniter ductæ. Et hoc est, quod hic, & in sequenti capite dicitur, pro uxore, & loco uxoris habere concubinam: Idque Gratianus ipse ad suum capitulum antecessoris § concubina indicavit. Nam concubinatum ad tempus adhiberent, etiam si filiorum procreandorum causa haberentur, plane illiusmodi concubinatus: quod asserit idem B. Augustinus, c. audite § 1. ead. & in eodem lib. de bono conjugali, cap. concubina. § 33. quæ 2.

C. V. ¶ De eodem. Item Mulieris de distantia e novi & veteri Testamenti.

¶ Christiano f non dicam plurimas, sed nec duas simul habere licitum est, nisi unam tantum, aut uxorem, aut certe loco uxoris (si conjux deest) concubinam.

C. VI. P. A. L. E. A.

Ex dictis Augustini in lib. 5. Homiliarum, Homilia xlii.

¶ Adite g charissimi membra Christi, & matris catholica ecclesie filii. Quod dico competentibus a & fidelibus, audiant penitentes. Quod dico fidelibus, dico & competentibus, & penitentibus. Audiant catechumeni, audiant omnes, omnestimentant, nemo contentus: sit mihi in consolationem vester auditus, ne vobis sit in testimonium dolor meus: Competentibus dico, fornicari vobis non licet: sufficient vobis uxores 2, audiat Deus, si vos furti estis: audiant angeli, si vos con-

a Ivo par. l. c. 64. Panor. lib. 6. cap. 49. b al. tantum. c al. fidelium. d al. tantum. e al. consonantia. f Ivo par. l. c. 66. Panor. l. c. 50. g Borch. d. q. cap. 15. Poly. lib. 6. tit. 1. Ivo par. l. c. 119. Panor. l. c. 49.

temptis. Concubinas vobis habere non licet: etsi non habetis uxores, tamen non licet vobis habere concubinas, quas postea dimitatis, & ducatis uxores: tanto magis damnatio vobis erit, si volueritis habere uxores & concubinas.

1 ¶ Competentibus] Hæc loca verba sunt ex originali in suum ordinem restituta. Qui autem vocantur competentes, declarat B. Augustinus in sermone ad competentes, atq; intelligi etiam potest ex eodem B. Augustino alibi, & ex alio.

2 ¶ Vxores] In hac præcipue parte non sunt relata propria verba B. Augustini; sed nonnulla omisit, ac mutata. Nam ipse ita scribit: sufficient vobis uxores, aut nec uxores: concubinas vobis habere non licet. Audiat Deus, si vos furti estis: audiant Angeli eius, si vos contemnitis: concubinas vobis habere non licet: si audiant competentes, quod dico fidelibus, non habetis uxores, non licet vobis habere concubinas, quas postea ducatis uxores, quanto magis damnatio vobis erit, si habere volueritis & concubinas, & uxores dimitatis.

3 pars. Ceterum, si non talis concubina fuerit, & atque illius a de quo agitur, future incontinentie suspensionem auferre dignoscitur, apostolica concessio ad ordinem diaconatus provehi potest.

C. VII. ¶ Qui post mortem uxoris habuerit de ancilla filios, diaconus fieri permittitur.

Unde Pelagius Papa scribit Florentino Episcopo.

¶ Rationis b tua relatione suscepta, ejus latorem secundas quidem nuptias expertum non fuisse didicimus, castitatem tamen eum e priori non servasse conjugio designasti. Ex quavis multa sint, que in huiusmodi casibus observari canonice jubet sublimitatis d auctoritas: tamen quia defectus nostrorum temporum, quibus non solum merita, sed corpora ipsa hominum defecerunt, districtio illius non patitur in omnibus manere censuram, & ætas istius, de quo agitur, futuri incontinentie suspensionem auferre dignoscitur, ut ad diaconatum possit provehi, temporum, ut dictum est, condescendentes defectui concessisse nos noveris. ¶ Micanam e vero ancillam ejus, de qua se post transitum uxoris, filios habere confessus est, jubemus, ut tua dispositione cuiquam monasterio continentiam professura tradatur i.

1 ¶ Tradatur] Apud Anselmum sequitur: ut meliori sorte ad quod promovetur officium, sub bonæ possit famæ merito ministrare, nec aliqua opinionis ejus maculanda relinquatur occasio: neque multo aliter in Poly. cap.

Hæc ex dispositione misericordie: ceterum ex rigore discipline intelligitur illud Aurelianensis 2 concilii.

2 ¶ Aurelianensis] Hæc ad verbum habentur in concil. Gerundensi, cap. 6.

C. VIII. ¶ Non admittatur ad clericum, qui præter uxorem, aliam cognoverit.

¶ I quis de laicis post uxorem aliam eujuscumque conditionis cognoverit mulierem, in clericum nullatenus admittatur.

4. pars. Quod ergo de pellice, & meretrice apud Gregorium, & Innocentium scribitur, propter spem future incontinentie constitutum creditur: quia difficile continentiam servat, qui se illicito concubitu maculare non metuit. Vel f probatur ordinari, qui pellicem, vel meretricem cognoverit maritali affectu, vel quia corrupta florem virginum amiserit, vel quia meretrici non desistit, licet in uxorem ducatur. Utriusq; enim impedimentum nullatenus prestat, quo minus ad sacros ordines peringere valeat.

a al. Florentia. b Anselm. l. 7. c. 68. ad 73. Poly. l. 2. tit. 1. c al. cum. d al. substituti. e al. Martinus. f al. E.

C. IX. ¶ Qui virginem non duxit uxorem, ad sacros ordines non accedat. Unde Hilarius Papa in Synodo Romana, cap. 2. scribit, dicens.

Virginitas ergo in primis est, ne ad sacros ordines (surgens prioribus ante prescriptum est) quicquam, qui uxorem non virginem duxit, aspiraret.

C. X. ¶ Bigamus, vel penitens, corpore vitiosus, literas ignorans, curia vel conditione obnoxius, clericus non fiat.

Item Gregorius urbis Romane presul Squalitino d. Episc. lib. 2. epist. 25.

Præcipimus et, ne unquam illicitas ordinationes facias: nec bigamum, aut qui virginem non est forsit uxorem, aut ignorantem literas, vel in qualibet parte corporis vitiosum, vel penitentem, vel curia aut cuiuslibet conditioni obnoxium, ad sacros ordines permitas accedere: sed si quos huiusmodi repereris, non audeas promovere.

C. XI. ¶ Non fiat sacerdos, cuius uxorem evitater coegit adulterium admisisse.

Item in Neocesariensi concilio, cap. 8.

Si quis evidenter fuerit comprobatus, ad ministerium ecclesiasticum admitti non potest. Quod si in clericatu jam eo constituto, adulteravit, dato repudio dimittendam debet. Si vero retinere ejus consortium velit, non potest suscepto ministerio persequi.

C. XII. ¶ De eadem.

Item ex concilio Martini Papæ. Si h. laici i. uxor in adulterio fuerit deprehensa, hic talis ad ministerium ecclesiasticum nullo modo adducatur. Si autem post ordinationem alicujus clerici uxor adulterata fuerit, dimittat eam. Si autem cum ipsa voluerit permanere, à ministerio alienus sit.

Præmissi autem articuli bigami, et qui uxorem non sunt forsitit uxores, à sacris ordinibus prohibentur. Sed quæritur, si quis ante baptismum viduam duxerit uxorem, an propterea sit prohibendus à sacris ordinibus.

C. XIII. ¶ Qui ante baptismum sua præbaptisfata viduam duxit uxorem, non admittatur ad clericum.

De his ita scribit Innocentius Papa ultimus Rotomagensis Episcopus epistola 2. cap. 5.

Si quis viduam (licet laicus) duxerit uxorem, five ante baptismum, five post baptismum, non admittatur ad clericum; quia eodem vitio videtur exclusus. In baptismo enim crimina dimittuntur, non acceptæ uxoris consortium relaxatur. Et si. ¶ Quod si non putatur uxor esse computanda, quæ ante baptismum ducta est, ergo nec filii, qui ante baptismum geniti sunt, pro filiis habeantur.

C. XIV. ¶ Qui secunda conjugia forsitur, clericus non fiat.

Prohibentur etiam bigami à quolibet ordine clericatus, juxta illud Ambrosii, epist. 82. ad Verceilensium ecclesiasticum.

Cognoscimus, non solum hoc de episcopo, & presbytero Apostolum statuisse, sed etiam Patres in concilio Nicæno tractatu addidisse, neque clericum quemquam debere esse, qui secunda conjugia forsitur sit.

a cavendum, orig. b Anselm. 1. 2. c. 12. al. 1. Pam. l. 3. c. 30. c. Grotius, orig. d. forte Scitacino. e. Anselm. 1. 2. cap. 31. al. 42. Poly. l. 2. tit. 31. l. 1. v. 2. c. 28. f. al. penitentem. al. publice penitentem. al. silemter penitentem. g. Anselm. 1. 2. c. 19. h. Apud Martinum Bracarensem, cap. 25. i. alicujus laici, orig. k. Anselm. 1. 2. c. 11. l. 1. v. 2. c. 25. l. cap. 6. ejusdem episcopi. m. l. 1. v. 2. c. 27. Pam. l. 6. c. 43.

Similiter etiam viduam mariti, vel ancillam, vel meretricium, clericus fieri non possunt.

C. XV. ¶ Spectacula publicè mancipatam, vel ejctam, vel ancillam dicens uxorem, Diaconus non fiat.

Unde in canonibus Apostolorum, c. 17. legitur. Si h. quis viduam, aut ejctam acceperit, aut meretricem, aut ancillam, vel aliquam de iis, quæ publicè spectaculis mancipantur: non potest esse Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut ex eorum numero, qui ministerio sacro deserviunt.

C. XVI. ¶ Que sit vidua, vel ejcta, vel meretrix.

Que autem sit vidua, quæ ejctam, vel meretricem, Hieronymus episcopus ad Fabianum de veste sacerdotali ostendit, dicens.

Vidua est, cujus maritus est mortuus. Ejcta est, quæ à marito vivente projicitur. Meretrix, quæ multorum libidini patet.

7 pars. Sed postea temporum defectu condiscendum Papa Martinus, in minoribus ordinibus eos constitui permisit, non regulam præfendo, d. dicens.

C. XVII. ¶ Inter lectores, vel ostiarios deputatur subdiaconus, secundam dicens uxorem.

Si subdiaconus secundam uxorem duxerit, inter lectores vel ostiarios habeatur, ita ut Apostolum non legat.

¶ Necessitate tamen exigente bigamus usque, ad subdiaconatum potest promoveri.

C. XVIII. ¶ Viduam dicens uxorem, subdiaconus, si necessitas exigeret, fieri potest.

Unde Martinus Papa ait.

Estor, si viduam alterius uxorem acceperit, in lectoratu permaneat, aut si forte necessitas sit, subdiaconus fiat, nihil autem supra. Similiter, & si bigamus fuerit.

¶ 8 pars. Quibus autem propria conjugia prohibentur, interdicitur etiam nuptialibus conviviis interesse.

C. XIX. ¶ Nuptiarum conviviis presbyteri interesse non debent.

Unde in Agathensi concilio, cap. 39. legitur.

Presbyteri, diaconi, subdiaconi, vel deinceps, quibus ducendi uxores licentia non est, etiam alienarum nuptiarum vitentur convivia, nec his certibus miscantur, ubi amatoriam cantantur, & turpia, aut obscenitatis motus corporum choreis, & saltationibus efferruntur, ne auditis, aut obtutus sacris mysteriis & deputati turpium spectaculorum, atque verborum contagio polluantur.

¶ Licentia non est, in codicibus impressis legatur, licentia modo non est. Expuncta est dictio, modo, quæ neg. in originali, neg. in vetustis exemplaribus Gratiani, aut Burchardi, concilio Venetico, c. 11. (ubi hoc idem reperitur) habetur. At presbyteri quidem nunquam, ne apud Græcos quidem, licet ducere uxorem.

Vidua vero intelligenda est, si post solemne fidus nuptiarum, morte interveniente, à viro suo diversa fuerit. Ceterum, si antequam conveniant, fatali necessitate ab alterutro alterius sponsi, etiam in propria sit ducta, & cum eo velata, vidua appellatur, nec ex ejus copula à sacris ordinibus aliquis prohibetur.

a al. concilio Nicæno tractatu. orig. b l. 1. v. 2. cap. 39. c. Pam. l. 6. c. 61. Apud Martinum Brac. c. 44. Ex concilio Tolosano l. 2. c. 4. d. Hac verba, non regulam præfendo, alij sunt ab aliquot exemplaribus. e. l. 1. d. c. 49. Ex concilio Tolosano, l. 2. cap. 1. Burch. l. 2. c. 14. l. 1. v. 2. c. 27. Poly. lib. 4. tit. 31. g. al. ministrum.

